

DOELEN STELLEN

Referentie: Kok, H., Molleman, G., Saan, H. & Ploeg, M. (2005) *Handboek Preffi 2.0: richtlijn voor effectieve gezondheidsbevordering en preventie*. Woerden: NIGZ.

Doelen vormen de basis voor het evalueren van effecten. Ze zijn de kern van alles wat u wil realiseren met uw project of activiteit. Als doelen vaag zijn omschreven, kan u achteraf zeer moeilijk vaststellen wat u met de interventie bereikt hebt. Dit is vervelend als u inzicht in de effectiviteit van de interventie wil krijgen, maar ook voor opdrachtgevers. Bovendien zijn vage doelen moeilijker te realiseren.

Het is dus belangrijk dat u aan het opstellen en het kiezen van de doelen veel aandacht besteedt. Het gaat hierbij om doelen op verschillende niveaus. Daarnaast moeten de doelen SMART zijn (specifiek, meetbaar, aanvaardbaar, realistisch en tijdgebonden).

Doelen zijn gesitueerd op verschillende niveaus

Wanneer we het bij planmatig werken over doelen hebben, gaat het zowel om doelen van de interventie zelf, als om doelen die betrekking hebben op de implementatie van de interventie:

- **Interventiedoelen:** bestaan uit einddoelen en tussendoelen.
 - o Einddoelen sluiten aan op de [probleemanalyse](#): wat wil u met uw interventie veranderen op vlak van gedrag en omgeving? U wil er bijvoorbeeld voor zorgen dat bepaalde doelgroepen de risico's van hun gebruik beperken.
 - o Tussendoelen sluiten aan op de [determinantenanalyse](#): wat wil u met uw interventie veranderen op vlak van determinanten? U wil er bijvoorbeeld voor zorgen dat bepaalde doelgroepen meer kennis hebben en zich bewust zijn van bepaalde problemen.
- **Implementatiedoelen:** sluiten aan bij de contextanalyse: wat stelt u voorop bij de implementatie van de interventie? U wil er bijvoorbeeld voor zorgen dat bepaalde doelgroepen en actoren op de hoogte zijn van de interventie en de interventie ook gebruiken. Meer informatie vindt u [hier](#).

Het is belangrijk om alle doelen die u heeft uit te schrijven, ook al zijn er doelen die u niet kan meten of evalueren. Op deze manier kan u de interventie en de implementatiewerkvormen immers beter bepalen, onderbouwen en vormgeven.

Doelen zijn SMART

Het is belangrijk om doelen operationeel, dit wil zeggen concreet en meetbaar te maken. Een handig geheugensteuntje hierbij is de SMART regel.

- **Specifiek:** omschrijf duidelijk welke factoren u wil veranderen en bij wie het beoogde doel moet worden bereikt.
- **Meetbaar:** zorg voor een specificatie van de beoogde omvang van effecten. Bekijk of u zelf kan controleren of het doel bereikt wordt. Een meetbaar doel omvat: wat, bij wie, wanneer, hoe lang en in welke mate. Werk elk doel apart uit.
- **Aanvaardbaar:** ga na of er draagvlak is voor wat u wil doen. Uw doelen moeten voor alle betrokkenen aanvaardbaar zijn en als zinvol beschouwd worden. Meer specifiek kan u nagaan of thema en doelen in de taakstelling van de organisatie passen, of de doelen aanvaardbaar zijn te maken voor de opdrachtgever, voor samenwerkingspartners en voor de doelgroep.
- **Realistisch:** ga na of de doelen haalbaar zijn in de specifieke situatie en in balans zijn met de randvoorwaarden. Bekijk hoeveel personeel, geld en tijd nodig is om de doelen te realiseren en of u kan beschikken over voldoende deskundigheid, gezag en samenwerkingspartners om de doelen te realiseren.
- **Tijdgebonden:** een doel kan u tijdgebonden maken door vast te stellen op welke termijn u het denkt te kunnen behalen

Doelen zijn geformuleerd als resultaat, niet als activiteit

Het is de bedoeling dat u beschrijft wat u met de interventie wil bereiken (resultaat). Vaak wordt echter in de doelen beschreven hoe de interventie uitgevoerd gaat worden (activiteit). Zo komt men vaak doelen tegen als 'het informeren van leerlingen over de risico's van overmatig alcoholgebruik'. In deze formulering lijkt het aanbieden van de informatie het uiteindelijke doel. Dit is echter een interventie waarmee u het doel (de kennis van de leerlingen wordt groter) hoopt te bereiken. Het is dus belangrijk dat u een doel formuleert als resultaat en niet als activiteit!

Voorbeelden van goed geformuleerde doelen

- **Interventie:** Brochure voor ouders
 - o **Interventiedoel:**
 - o Formulering als activiteit en niet SMART: Ouders informeren over de gezondheidsnorm.
 - o **Goede formulering:** als resultaat en SMART: Ouders kunnen na het lezen van de brochure de WHO gezondheidsnorm benoemen.
 - o **Implementatiedoel:**
 - o Formulering als activiteit en niet SMART: Organisaties in Brugge informeren over het bestaan van de brochure.
 - o **Goede formulering:** als resultaat en SMART: Alle organisaties in Brugge uit sectoren die in contact komen met ouders zijn eind juni 2010 op de hoogte van het bestaan van de brochure.
- **Interventie:** Maat in de Shit
 - o **Interventiedoel:**
 - o Formulering als activiteit en niet SMART: Leerlingen informeren over hoe ze een vriend die problemen heeft met cannabis kunnen helpen.
 - o **Goede formulering:** als resultaat en SMART: 7/10 leerlingen kunnen na afloop van les X van Maat in de Shit min. 3 hulpverleningskanalen benoemen waarnaar ze een vriend die problemen heeft met cannabis kunnen doorverwijzen.
 - o **Implementatiedoel:**
 - o Formulering als activiteit en niet SMART: Leerkrachten informeren over hoe ze het pakket Maat in de Shit moeten gebruiken.
 - o **Goede formulering:** als resultaat en SMART: Min. 800 leerkrachten volgen tussen september 2007 en juni 2008 de vorming rond Maat in de Shit.
- **Interventie:** ECAT
 - o **Interventiedoel:**
 - o Formulering als activiteit en niet SMART: Het draagvlak bij horeca-uitbaters om rond de alcoholproblematiek te werken vergroten.
 - o **Goede formulering:** als resultaat en SMART: 50% van de deelnemende horeca-uitbaters in Mechelen ondertekent na afloop van de ECAT campagne een intentieverklaring over een verdere samenwerking met de preventiedienst rond de alcoholproblematiek in de toekomst.
 - o **Implementatiedoel:**
 - o Formulering als activiteit en niet SMART: Horeca-uitbaters motiveren om deel te nemen aan de campagne.
 - o **Goede formulering:** als resultaat en SMART: 60% van de horeca-uitbaters in Mechelen deelt 3 bakken gratis flesjes bruiswater uit gedurende de looptijd van de ECAT campagne.

- **Interventie:** Coaching bij A&D beleid in de jeugdbeweging
 - o **Interventiedoel:**
 - o Formulering als activiteit en niet SMART: De leiding ondersteunen bij het ontwikkelen van een alcohol- en drugbeleid.
 - o **Goede formulering:** als resultaat en SMART: De leiding van jeugdbeweging X ontwikkelt een alcohol- en drugbeleid aan de hand van het stappenplan op de website www.drugsinbeweging.be in de periode 2009-2010 en zet dit op papier.
 - o **Implementatiedoel:**
 - o Formulering als activiteit en niet SMART: De leiding informeren over de mogelijkheid tot ondersteuning bij de ontwikkeling van een A&D beleid.
 - o **Goede formulering:** als resultaat en SMART: De leiding van jeugdbeweging X weet voor het einde van 2009 dat de mogelijkheid bestaat om ondersteuning te krijgen van de preventiedienst bij de ontwikkeling van een A&D beleid en weet waaruit deze ondersteuning concreet bestaat.